

Velikaška obitelj Morovički

Hegediš, Karolina

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:928543>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-28**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Preddiplomski studij mađarskog jezika i književnosti i povijesti

Karolina Hegediš
Velikaška obitelj Morovički

Završni rad

Mentor: doc. dr. sc. Denis Njari

Osijek, 2021.

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Preddiplomski studij mađarskog jezika i književnosti i povijesti

Karolina Hegediš
Velikaška obitelj Morovički

Završni rad

Mentor: doc. dr. sc. Denis Njari

Osijek, 2021.

Znanstveno područje: humanističko polje
Znanstveno polje: povijest
Znanstvena grana: svjetska i hrvatska srednjovjekovna povijest

Mentor: doc. dr. sc. Denis Njari

Osijek, 2021.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravio te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni.

Svojim vlastoričnim potpisom potvrđujem da sam suglasan da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku, 15. lipnja 2021.

Karolina Hegediš, 0122229449

ime i prezime studenta, JMBAG

Sažetak

U ovome radu opisano je djelovanje velikaške obitelji Morovički. Obitelj Morovički nazvana je prema njihovom matičnom posjedu Moroviću koji se nalazi u Srijemu, koji se tada nalazio u Vukovskoj županiji. Ovaj su posjed dobili u 13. stoljeću. Morović je isto tako i sjedište istoimenog arhiđakonata. Najbogatija su porodica te su 1397. godine dobili posjed Valpovo u kojemu su izgradili tvrđavu. Valpovačko se vlastelinstvo nalazilo na lijevoj obali Drave, a na desnoj je išlo sve do rijeke Karašice. Valpovo je bilo stalno boravište obitelji Morovički. Iz tog mjesta je Ladislav sudjelovao u javnom i političkom životu. Uz članove obitelji u tvrđavi Valpovo su boravili i brojni službenici. Nadalje, u radu će se prikazati manje poznati članovi obitelji, ali i oni značajniji, te njihovo djelovanje. Spomenuti su Ivan Morovički, Ladislav Morovički i Matijaš Morovički koji su jedni od najpoznatijih i najznačajnijih članova obitelji. Također će se spomenuti i tvrđava i dvorska kapelica u Valpovu. Najaktivniji su bili u 15. stoljeću. Dokaz velike moći i ugleda ovih velikaša vidimo u pristupanju viteškom redu zmaja. Kralj Sigismund je u prosincu 1408. godine ustanovio viteški red zmaja, a Ivan je bio član prvog razreda ovoga reda. Kako je prvom razredu pripadalo malo velikaša, tako su Morovički postali i kraljevim tajnim savjetnicima. Uršula Morovički je bila jedna od najznačajnijih ženskih osoba u hrvatskoj povijesti u 15. stoljeću. Nakon smrti svoga supruga Ivana sama je upravljala valpovačkim vlastelinstvom. Godine 1504. umire Margareta Morovički te sa njom i povijest same obitelji Morovički. Kako ostatak obitelji nije držao do njezinih posjeda, 1505. godine tvrđave Šarengrad i Valpovo, te posjedi koji im pripadaju prelaze u ruke Nikoli de Csáku, a on ih potom daruje palatinu Emeriku Perényiju.

Ključne riječi: obitelj Morovički, tvrđava Valpovo, kapelica sv. Ladislava kralja

Sadržaj

Sažetak	4
Sadržaj.....	5
1. Uvod	5
2. Stjepan Morovički	6
3. Mihael Morovički	7
4. Stjepan Morovički	7
5. Ivan Morovički	8
6. Ladislav Morovički.....	14
7. Uršula i Barbara Morovički	17
8. Ludovik i Matijaš Morovički.....	19
9. Margareta Morovički r. Szilágyi	22
10. Tvrđava i dvorska kapelica u Valpovu	24
Literatura.....	26
Prilozi.....	29
Popis priloga	32

1. Uvod

Cilj je ovoga rada pobliže objasniti ulogu i sami značaj velikaške obitelji Morovički (lat. de Maroth, mađ. Maróthy). Velikaška obitelj Morovički potječe iz plemićkog roda Gut-Keled. Rod Gut-Keled ugarski je plemićki rod koji svoje porijeklo vuče od njemačkih vitezova koji su tijekom 11. i 12. stoljeća došli u Ugarsku. Povijest ove obitelji može se svrstati u dvije etape. Prva je etapa u vrijeme Mihaela, njegova sina Stjepana i Stjepanovih sinova. Tada je obitelj osigurala svoje osnovne posjede. Također, brojnim kraljevskim darovnicama obitelj utvrđuje svoj položaj u Vukovskoj županiji. Druga je etapa od vremena Stjepanovih unuka. U ovoj etapi članovi obitelji imaju najznačajniju ulogu u Ugarsko-hrvatskom kraljevstvu te stječu posjede diljem zemlje. Prema ugarskom kroničaru Simonu de Kézi (13. stoljeće) preci su plemićkog roda Gut-Keled tri brata koja su u vrijeme kralja Petra došla iz Švapske u Ugarsku. Kralj Petar vladao je u drugoj četvrtini 11. stoljeća. Prema kronici *Chronicon Pictum Vindoboense*, koja potječe iz sredine 14. stoljeća, plemiće roda Gut-Keled u Ugarsku je poslao njemački car Henrik III. kao pomoć kralju Petru. Kralj Petar je 1045. godine postao vazal caru Henriku III. te se stoga ta godina smatra godinom dolaska braće u Ugarsku. Iz plemićkoga je roda Gut-Keled poteklo više od 20 obitelji. Neki pojedinci koji potječu iz ovoga roda vršili su neke od najviših dužnosti u Ugarsko-hrvatskom kraljevstvu. Pojedine obitelji koje su potekle iz plemićkih rodova najčešće su ime dobile prema glavnom, matičnom posjedu. Obitelj Morovički nazvana je prema posjedu Moroviću koji se nalazi u Srijemu, koji je tada bio u Vukovskoj županiji. Obitelj Morovički ima veoma bogatu povijest. Također su i veoma važni kako za povijest istočne Slavonije i Srijema, tako i za povijest Ugarsko-hrvatskoga kraljevstva u određenim trenucima. Obitelj Morovički možemo pratiti od 1263. godine. Tada je Stjepan, koji je bio mladi kralj, darovao Mihaelu posjed Borotk u Vukovskoj županiji zbog njegove vjerne službe. U ispravi se isto tako navodi da je posjed Borotk prije pripadao Mihaelovu ocu. No, nekako je završio pod vlašću utvrde Vukove te ga kralj samo vraća Mihaelu. Borotk se u kasnijim izvorima navodi kao Marouth, Morouth, Moroth i Morouch. Nakon što je posjed Borotk ponovno pripao Morovićkima, oni se počinju odvajati od plemićkog roda Gut-Keled iz kojega potječu te počinju samostalno funkcionirati.¹

¹ Karbić, Marija. *Morovički (Maróti) iz plemićkog roda Gut-Keled*, (Godišnjak Njemačke narodnosne zajednice, Vol.15 No.1, 2008), 13 – 22, pristup ostvaren 16.2.2021. <http://hrcak.srce.hr/37601>, 13 – 14

2. Stjepan Morovički

Stjepan Morovički sin je glavnog začetnika Mihaela de genere Guthkeled. „Utemeljitelj obitelji bio je Stjepan (Stephanus de Maroth), koji se spominje u izvorima 1275–98.“² U izvorima se još uvijek navodi kao Stjepan, sin Mihaela de genere Guthkeled. No, njegovi se sinovi u izvorima počinju nazivati po svom matičnom posjedu Moroviću, odnosno počinju se nazivati pridjevkom de Maroth ili de Morouch. Posjed se nalazi u Srijemu, nedaleko Šida, te je smješten na ušću rijeke Studve u Bosut. „Od XIII. st. središte velikog imanja u vlasništvu knezova Morovičkih te sjedište istoimenog arhiđakonata (od 1239.).“ Posjed Morović je u rukama Morovičkih sve do 1476. godine.³ Stjepan se prvi put spominje u izvorima 1275. godine. Spomenut je u ispravi koju izdaje kralj Ladislav. Ovom je ispravom kralj oslobodio njegove podanike od plaćanja banskih daća. Također se navodi da je Stjepan bio *iuvenis*, tj. mladi vitez na kraljevu dvoru. Stjepan se istaknuo 1291. godine u ratu protiv austrijskoga vojvode Alberta. U ovome je ratu zadobio teške rane. Godine 1294. sudjeluje u opsadi gradova pobunjenog plemićkog roda Bars, Adorjana. Godine 1298. kralj Andrija Mlečanin zbog Stjepanovih zasluga izuzima njega i njegove podložnike ispod jurisdikcije vukovskoga župana. Na molbu Stjepanova sina Mihaela ovu je povlasticu potvrdio 1319. godine kralj Karlo Robert. Također ju je ponovno potvrdio i 1324. godine. Stjepan je kraljevim privilegijama ojačao svoj položaj, ali je isto tako došao i do novih posjeda nakon što je njegov rođak Tomo umro bez nasljednika.⁴

² „Morovički“, *Hrvatska enciklopedija (on-line)*, (Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“), pristup ostvaren 5.5.2021., <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=41995>

³ *Morovički*. // Hrvatska enciklopedija. 7 : Mal - Nj. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2005., 464

⁴ Karbić, *Morovički (Maróti) iz plemićkog roda Gut-Keled*, 15

3. Mihael Morovički

Mihael Morovički sin je Stjepana, unuk Mihaela de genere Guthkeled. Svoj je položaj gradio u službi kralju isto kao i njegov otac Stjepan. Bio je *iuvenis* na kraljevskom dvoru. Isticao se vjernošću, a posebice borbom protiv pobunjenog plemstva. Godine 1324. Mihael obnaša dužnost kaštelana Vitánya u županiji Komárom. Mihaelovu je službu kralj nagradio na način da je potvrdio povlasticu danu njegovu ocu 1273. godine. Također je kralj njemu i braći Klementu i Stjepanu 1323. godine podijelio patronatsko pravo nad benediktinskim samostanom sv. Križa u Srijemu. Godinu dana kasnije kralj potvrđuje Mihaelu darovnicu za Morović. Tu je darovnicu dobio njegov djed Mihael 1263. godine.⁵

4. Stjepan Morovički

Stjepan Morovički sin je Stjepana, unuk Mihaela de genere Guthkeled i Mihaelov brat. Godine 1346. sporio se s mačvanskim kaštelanom Andrijom Nikolinim zbog granica posjeda Sumus. „Nešto kasnije zastupao je svoju ženu u sporu koji se vodio oko njezine djevojačke četvrtine,...“⁶ O tome sukobu može se saznati iz pisma kralja Ludovika koje je napisano 31. ožujka 1348. godine. U pismu kralj nalaže da se imanja Ibran i Dethmar, koji se nalaze u Vukovskoj županiji, podijele između Ane i njezinih kćeri te Stjepana Morovičkog koji je zastupao svoju suprugu Elizabetu. Godine 1353. zajedno s braćom Ivanom i Nikolom vraća posjed Komar koji se nalazi na području Vukovske županije. Posjed je vraćen plemićima Komorskim.⁷

⁵ Karbić, *Morovički (Maróti) iz plemićkog roda Gut-Keled*, 16

⁶ Isto, 16

⁷ Isto, 16

5. Ivan Morovički

Ivan Morovički sin je Mihaelovog mlađeg brata Ivana. U vrijeme Ivana Morovičkog (mađ. János Maróthy) dolazi do daljnjeg uspona u obitelji. Vrlo mlad postao je dijelom političke scene te je bio dobar i sposoban vojskovođa i ratnik. Imao je veliku naklonost i povjerenje kralja Sigismunda. „Ivan Morovički”, - kaže kronika, - "okrutan je, mračan i grub čovjek čija razaranja nisu zaboravili ni stari našega doba. “⁸ Što se tiče njegova odgoja, smatra se da je bio odgajan prema primjeru odgoja srednjovjekovnih vitezova. Bio je čvršći od čelika, nije napustio zastavu na koju se zakleo te nikada nije prekršio svoju odanost kralju.

U sukobima oko ubojstva Karla Dračkog na strani je kraljice Marije i Elizabete Kotromanić. „Od pratilaca naime kraljičinih pobjegoše samo Ivan Morović i Nikola Gorjanski mlađi sretno svojim kućama; svi ostali ili izgiboše ili padoše s >> blagom neizmjerne množine i velike vrijednosti << u ustaške ruke.“⁹ Sudjelovao je u bitci kod Gorjana. U borbama protiv braće Horvat bio je na strani Sigismunda. Također je sudjelovao u borbama protiv Osmanlija. Kada su 1391. godine Osmanlije provalile na područje istočne Slavonije i Srijema, Ivan ih pobjeđuje kod mjesta Eng, ali je nažalost ondje i sam ranjen. Godine 1391. od kralja je Sigismunda na dar dobio dijelove posjeda Martonoš i Gyékénytő. „Uskoro zatim, sredinom proljeća 1395., porazili su Turci vojvodu Mirču i osvojili Malo Nikopolje (Turnu Magurele), oslanjajući se na banove Detrika Bubeka, Ivana Morovića i Nikolu Gorjanskog Mlađeg, pohitao je Sigismund u pomoć vojvodi Mirči.“¹⁰ Turci su doživjeli poraz, a Ivan Morovički teško je ranjen. Ivan je tada preoteo Malo Nikopolje od vojske sultana Bajezida Jildirima. „Ivan Morović je s ostatkom vojske požurio u Mačvu i Slavoniju da zaustavi silovit prodor akindžija koji su iskoristili Bajazidovu pobjedu, upali u Mitrovicu i opustošili veliki dio Srijema sve do Slankamena. Jedan njihov jači odred prodro je tada preko Požeške kotline i Našica iz Dravu čak do Ptuja, opljačkao ga i zapalio. Na povratku ih je dočekaao kod Požege Ivan Morović i razbio.“¹¹ Dana 23. veljače 1397. godine kralj Sigismund izdaje povelju u kojoj se spominju posjedi Valpovo (Walpow) i Nadasd koji su bili u vlasništvu Ivana i Dancha de Solyagh. Potonji posjed nalazio se u Baranjskoj županiji. Ivan i Danch de Solyagh umiru bez nasljednika

⁸ Karácsonyi, János. *Karácsonyi János tanulmányai Gyula történetéből – Gyulai füzetek 1.* (Gyula, Békés Megyei Levéltár, 1990.), pristup ostvaren: 29.5.2021. (https://library.hungaricana.hu/hu/view/BEKM_Gyf_01_karacsonyi_janos/?pg=0&layout=s) (vlastiti prijevod), 107

⁹ Klaić, Vjekoslav. *Povijest Hrvata. Knjiga 2.* (Zagreb: Nakladni zavod MH, 1974.), 258

¹⁰ Mažuran, Ive. *Povijest Hrvatske od 15. do 18. stoljeća.* (Golden marketing, Zagreb, 1998.), 14

¹¹ Mimica, Bože. *Slavonija: od antike do kraja XX. stoljeća.* (Zagreb: V.B.Z., 2009.), 215

te ti posjedi prelaze u vlasništvo kralja Sigismunda. Kralj tim posjedima iskazuje zahvalnost i nagrađuje vjernost te ih zbog toga daruje Ivanu Morovičkom i njegovu bratiću Stjepanu: „Dobivanjem Valpova i Nadasda stekao je on pravo sudbenosti, crkvenog patronata, ubiranja placarine na dnevnim i tjednim sajmovima, prevozarine i mostarine na rijekama Dravi i Karašici te neograničeno pravo korištenja zemljišta, livada, pašnjaka, šuma, vinograda, potoka, ribnjaka, mlinova i ostalih koristi unutar davno utvrđenih granica spomenutih posjeda.“¹² Zbog Ivanovih vještina kralj Sigismund mu je 20. veljače 1398. godine darovao posjed Achya (Voćin) zajedno s pripadajućim selima. Posjed se nalazio u Vukovskoj županiji. Dana 25. travnja iste te godine kralja Sigismunda izvijestio je Bački kaptol o uvodu Ivana Morovića u posjed.¹³

Uz manje prekide od 1397. do 1410. godine obnaša dužnost bana Mačve. Zatim ponovno postaje mačvanski ban od 1423. do 1429. godine. Godine 1397. i 1398. obnaša dužnost župana Sikula. Isto tako 1397. godine postaje župan županije Branja, 1398. županija Tolna i Vukovo, 1399. županije Bács, a 1403. postaje bodroški župan.

U prvim godinama 15. stoljeća Ivan je jedan od najvažnijih ljudi kralja Sigismunda. U vrijeme zatočenja Sigismunda 1401. godine, Ivan je vođa njegove stranke u Slavoniji. Godine 1402. nalazi se među velikašima koji su potvrdili ispravu prema kojoj je Albrechtu Habsburškom priznato pravo nasljedstva na krunu Ugarsko-hrvatskoga kraljevstva i to samo ako kralj Sigismund ne bude imao muških potomaka. Godine 1403. Ivan pobjeđuje vranskog priora Emerika te ga tjera u Bosnu. Prilikom opsjedanja Emerikovog grada Korove, Ivan je ranjen u glavu. Uspješno se oporavio. „Moguće da je Stjepan Ostoja zamolio svoga susjeda na sjeveru, mačvanskog bana Ivana Morovića, da ga izmiri s kraljem Sigismundom.“¹⁴ Velikaške obitelji Pekerski i Aszuág stale su na stranu protivnika kralja Sigismunda te ih kralj zbog toga kažnjava. „Ispravom od 5. studenog 1403. Žigmund je mačvanskom banu Ivanu Morovičkom za zasluge dao posjede Nikole, Ivana i Benedikta, sinova Dimitrijevih, Pavla, Nikolina sina, i Ladislava i Ivana, Stjepanovih sinova, koje je ovima, kako nam vrelo kaže, oduzeo zbog pobune.“¹⁵ Dana 7. lipnja 1404. godine Ivan Morovički uveden je u posjede koji su se nalazili na području Kraljevine Slavonije.

¹² Ive Mažuran, *Valpovo: sedam stoljeća znakovite prošlosti*. (Valpovo: Poglavarstvo grada Valpova: Matica hrvatska, Ogranak; Osijek: Grafika, 2004.), 12

¹³ Isto, 12

¹⁴ Klaić, *Povijest Hrvata. Knjiga 2.*, 369

¹⁵ Karbić, Marija. *Gospodari Donjeg Miholjca tijekom Srednjeg vijeka*. (Donji Miholjac od XI. do XX. stoljeća : zbornik Znanstvenog kolokvija "Donji Miholjac 1057.-2007." (održanog 14. rujna 2007.) / uredio Stanko Andrić. Slavonski Brod : Hrvatski institut za povijest, Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, 2010.), 51

Dana 15. studenog 1403. godine kralj Sigismund darovao je banu Ivanu 22 sela i posjeda koji su se nalazili u Srijemskoj županiji. Također mu je darovao i 44 sela i posjeda koji su se nalazili na području županija Békés i Zaránd. U ožujku 1404. godine Ivan s drugim velikašima, po nalogu kralja Sigismunda, guši pobunu egerskog biskupa Tome u Erdelju. „Kraće vrijeme nakon toga uslijedila je kraljeva darovnica 7. travnja i potom izvještaj kaptola u Banoštru od 14. svibnja 1404. o uvođenju Ivana Morovića u posjed Jakova, Surčina, Dobanovaca, Ašanje, Petrovčića, Mihaljevaca, Grabovca, Belegiša, Surduka i još devet sela i naselja u Srijemskoj županiji.“¹⁶ Iste je te godine banu Ivanu darovao i neke posjede u županiji Krassó. Ban Ivan Morovički postepeno je stjecao posjed Šarengrada od 1398. do 1404. Godine 1404. obitelj Morovički dobiva posjed Osuvak koji je pripadao obitelji Osuvačkih koja je pala u nemilost kralja. U ljeto 1404. godine kralj Sigismund šalje pismo Ivanu kojim ga poziva na vojni pohod u Bosnu: „Ubrzo nakon Tvrtkova zakraljenja, ugarska je vojska predvođena mačvanskim banom Ivanom Morovićem osvojila Bobovac, najutvrđeniji bosanski grad i jedno od središta Bosanskog Kraljevstva, u kojem su boravili bosanski vladari i u kojim se povremeno čuvala bosanska kruna.“¹⁷

Ban Ivan prihvaća poziv te u proljeće 1405. godine prelazi rijeku Savu i osvaja Srebrenik, Bobovac i oblast Usoru: „Sigismundov ban Ivan Morović videći, da ne bi mogao više postići, ode na to iz Usore, ostaviv u Srebreniku posadu pod Nikolom od Goražde i Ladislavom Silagijem, da ga brane od navala bosanskih.“¹⁸ Dana 23. listopada 1405. ban Ivan Morovički traži odobrenje od pape Inocenta VII. da izgradi franjevački samostan u Šarengradu. Papa Inocent VII. mu dopušta izgradnju samostana. Dana 21. svibnja 1411. godine papa Grgur XII. potvrđuje dopuštenje pape Inocenta VII. No, ni tada izgradnja samostana nije dovršena. Razlog tomu je što je Ivan Morovički 1415. otišao u pohod u Bosnu gdje je zarobljen i odveden u osmanlijsko zarobljeništvo. Dana 24. veljače 1420. godine papa Martin V. ponovno Ivanu Morovićkom potvrđuje dopuštenje za izgradnju: „To nije bila jedina Morovićeva pobožna zadužbina: isti mu je papa izdao dva dopuštenja (22. srpnja 1419. i također 24. veljače 1420.) da može kamenom sazidati samostan za bosanske franjevce posvećen Sv. Ladislavu Kralju u mjestu Vári u Velikovaradinskoj biskupiji naime, taj je samostan već prije bio podigao od

¹⁶ Mažuran, *Valpovo: sedam stoljeća znakovite prošlosti*, 13

¹⁷ *Vrijeme sazrijevanja, vrijeme razaranja: hrvatske zemlje u kasnome srednjem vijeku*. (urednica sveska Marija Karbić. Zagreb : Matica hrvatska, 2019.), 414

¹⁸ Klaić, Vjekoslav. *Povijest Hrvata: od najstarijih vremena do svršetka XIX. stoljeća*, 2.sv. 1. dio, (Zagreb: tisak i naklada knjižare Lav Hartmana, 1900.), 324

drveta.¹⁹ Dana 6. travnja 1448. godine upućena je zamolba papi Nikoli V. u kojoj Ivan Morovički traži da se posjetiteljima samostanske crkve Svetog Duha podijele oprosti. Ovaj zapis svjedoči o prvoj aktivnosti samostana u Šaregradu.²⁰

Godine 1406. Ivan obnaša dužnost svjetovnog upravitelja dobara Kaločke nadbiskupije. „Izgleda da mu je kralj Žigmund 1411. povjerio na upravu i područje Soli.“²¹ Bliskost kralja Sigismunda i Ivana te njegov ugled u Ugarsko-hrvatskom kraljevstvu vidljivi su iz nekoliko događaja. Kralj je u prosincu 1408. godine ustanovio viteški red zmaja. Ivan je bio član prvog razreda ovoga reda. Prvi su razred činila samo dvadeset četvorica velikaša. Time što su pripadali prvom razredu, ujedno su postali i kraljevim tajnim savjetnicima. Uz to je Ivan bio prisutan na svim važnim događajima: „Tako se 1412. godine poimence spominje među velikašima koji su prisustvovali potpisivanju mirovnog sporazuma između Žigmunda i poljskoga kralja Vladislava Jagela i velikim svečanostima koje su tom prigodom priređene u Budimu.“²² Godine 1412. Osmanlije pod vodstvom sultana Muse Kesedžija provaljuju u Srbiju na područje despota Stefana Lazarevića. Despot je zatražio pomoć kralja Sigismunda i njegovih velikaša: „Potonji pritekoše despotu u pomoć, a naročito se spominje Ivan Morović, najbliži susjed njegov.“²³ Tijekom travnja i svibnja 1413. godine sukobio se s Osmanlijama.

Valpovo je Ivanu Morovičkom postalo središnji posjed te je tamo počeo stalno boraviti. To se dogodilo zbog toga što se iz Valpova brže moglo stići u Budim, Pečuh i ostale važne gradove. Ivan Morovički bio je graditelj tvrđave i dvorca Valpovo. Godine 1413. Valpovo je bilo najsnažnije i najveće trgovište šire okoline. S obzirom na to da su trgovci dolazili iz raznih mjesta, morali su koristiti prijevoz preko rijeke Drave te su bili dužni plaćati prevozarinu Ivanu Morovičkom. Dana 13. studenog 1413. kralj Sigismund naređuje Bačkom kaptolu da se Ivana Morovičkog uvede u posjed Gojilo (Goyl) na području Križevačke županije.²⁴

Godine 1414. Osmanlije napadaju Ivanove posjede na prostoru istočne Slavonije te prodiru u Bosnu. „Dana 6. siječnja 1414. u Cremoni Žigmund je izdao povelju kojom je nadbiskupa Ivana Kaniškog i palatina Gorjanskog imenovao za upravitelje kraljevina

¹⁹ Andrić, Stanko. *Srednjovjekovni Šaregrad i njegovi gospodari*. (Povijesni prilozi, Vol. 21 No. 23, 2002.), pristup ostvaren: 29.5.2021. (<https://hrcak.srce.hr/28655>) ,48

²⁰ Mažuran, *Valpovo: sedam stoljeća znakovite prošlosti*, 12 – 13

²¹ Karbić, Marija. *Plemićki rodovi i velikaši slavonskog srednjovjekovlja*. (Slavonija, Baranja i Srijem : vrela europske civilizacije : Galerija Klovićevi dvori, Zagreb, 27. travnja - 2. kolovoza 2009. Knj. 1. / urednice Vesna Kusin, Branka Šulc. Zagreb : Ministarstvo kulture Republike Hrvatske : Galerija Klovićevi dvori, 2009.), 252

²² Karbić, *Morovički (Maróti) iz plemićkog roda Gut-Keled*, 19

²³ Klaić, Vjekoslav. *Povijest Hrvata: od najstarijih vremena do svršetka XIX. stoljeća 2.sv. 2. dio*, (Zagreb: tisak i naklada knjižare Lav Hartmana, 1900.), 61

²⁴ Mažuran, *Valpovo: sedam stoljeća znakovite prošlosti*, 15

Dalmacije, Hrvatske i Ugarske i svoje zamjenike za vrijeme odsutnosti, no, uz njih je kao osobu koja uživa poseban položaj osim dalmatinsko-hrvatskog bana Ivana Albena, slavonskog bana Pavla Čupora, mačvanskih banova Ladislava i Emerika Iločkog i usorskog vojvode Ivana Gorjanskog, naveo i Ivana Morovičkog.²⁵ Istoga je dana kralj Sigismund dao ovlasti Ivanu Morovičkom o sudjelovanju u državnim poslovima. Dana 25. prosinca 1414. Ivan odlazi s kraljem Sigismundom u Konstancu na Bodenskom jezeru. Ondje se održavao crkveni koncil: „Zbližio se s papom Ivanom XXIII. i od njega dobio 5. i 13. veljače 1415. povlasticu za crkveno osoblje i crkvu Sv. Marije u Moroviću, gdje se nalazila grobnica njegovih predaka i rođaka vitezova Pečuške biskupije, o čemu su bili obaviješteni kaločki nadbiskup, kao i bosanski i srijemski biskup.“²⁶

Godine 1415. sudjeluje u borbama protiv Hrvoja Vukčića Hrvatinića koji je pozvao Osmanlije u pomoć. Kraljeva je vojska potučena te Ivan Morovički i ostali velikaši padaju u tursko zarobljeništvo. U Pečuhu su se 5. rujna 1416. sastali velikaši i plemići Vukovske i Baranjske županije zbog dogovora oko otkupa zarobljenika. No, u tome nisu uspjeli: „Najodličniji vojvoda Ivan Morović ostao je barem preko četiri godine u turskom sužanjstvu, te je godine 1419. tek onda stekao slobodu kada je platio sam od svojega blaga otkupninu od 40. 000 forinta.“²⁷ Njegova je supruga Uršula uz pomoć rođaka uspjela skupiti 40. 000 zlatnika otkupnine te je uspjela izbaviti Ivana iz zatočeništva: „Činjenica da su Morovički sami mogli platiti toliki otkup, svjedoči o njihovoj gospodarskoj moći, no to je ujedno moralo predstavljati i znatan financijski udarac. Ipak, njihov je imetak i dalje bio znatan, a u narednim godinama još su ga uvećali.“²⁸ Dana 22. ožujka 1420. godine kralj Sigismund izdaje naredbu da se Ivan Morovički uvede u zakup nekih posjeda u Srijemskoj županiji. Godine 1421. Ivan uzima u zakup posjed Podolje (Bodola) koje se nalazi u Baranjskoj županiji. „1422. godine nakon što je izumrla velikaška obitelj Obrovnice, kralj zalaže njihovo vlastelinstvo mačvanskom banu Ivanu Morovičkom. Godine 1424. je banu Ivanu ono i darovano. Vlastelinstvo se nalazilo u dolini Čazme, te je grad i trgovište Obrovnica bilo glavno mjesto vlastelinstva. Ovo je vlastelinstvo u rukama obitelji Morovički do 1475. godine, kada ga prodaju Ladislavu Hermanovu.“²⁹ Iste je te godine obitelj Morovički kupnjom i zalogom dobila posjed Lipovačkih i posjed Petra od Bodole. Početkom 1423. godine Ivan Morovički ponovno postaje

²⁵ Karbić, *Morovički (Maróti) iz plemićkog roda Gut-Keled*, 19

²⁶ Mažuran, *Valpovo: sedam stoljeća znakovite prošlosti*, 15

²⁷ Klaić, Vjekoslav. *Povijest Hrvata. Knjiga 3.* (Zagreb: Nakladni zavod MH, 1974.), 101

²⁸ Karbić, *Morovički (Maróti) iz plemićkog roda Gut-Keled*, 20

²⁹ Bösendorfer, *Crnice iz slavonske povijesti...* (Vinkovci: Slavonska naklada „PRIVLAČICA“, 1994.), 76

mačvanski ban sve do 1429. kada napušta bansku dužnost. „Posjedi oko Segedina, kao i oni u županiji Pešta, bile su daleko od velikih posjeda Morovičkih nastalih kao rezultat darovanja, koji su se nalazili u županijama Zaránd, Békés, Baranja, Srijem i Valkó. Zaključujući iz njihove izolirane situacije, posjedi Morovičkih oko Segedina jedva da su bili među najprofitabilnijim. Istodobno, čini se da je ovo jedino prihvatljivo objašnjenje za djelo Morovičkog da se 1424. godine odrekao posjeda Martonoša i Gyékénytóa.“³⁰ U ljeto 1424. kralj Sigismund daruje Ivanu posjed Veliki Sombor (Nagzombor) na području Vukovske županije. „Obitelj Bartáni iz županije Bodrog. - 1425. godine upisuju Ivanu Morovičkom kao zalog posjede u nagykai i dusnoki.“³¹

Godine 1427. Ivan Morovički zapovijeda vojskom koja provaljuje u Vlašku iz Erdelja. Cilj je bio zarobljavanje i svrgavanje vojvode Radula, koji je bio osmanlijski vazal, s vlasti i vraćanje vojvode Dana. Kao nagradu za uspjeh u ovome pohodu, kralj Sigismund mu je 6. srpnja 1427. godine darovao posjed Veliku (Kraljevu), koji se nalazi sjeverno od rijeke Save u Križevačkoj županiji: „Kraljeva Velika je u rukama obitelji Morovički sve do 1476. godine kada prelazi u posjed Ladislava Egervara.“³²

Ivan Morovički bio je u braku s Uršulom s kojom je imao kći Anu i sina Ladislava. Istaknuo se u sudjelovanju u brojnim borbama, ali i utvrđujući svoje posjede. Utvrdio je mjesto Morović te je izgradio castrum u Valpovu. Također je bio osnivač samostana franjevac Svetog Duha u Šaregradu. Ivan Morovički bio je najistaknutiji predstavnik plemićke obitelji Morovički. Smatra se da je umro do kraja 1431. godine.³³

³⁰ Rokay, Péter. *Maróti János Szeged környéki birtokai*, pristup ostvaren 1.6.2021. (http://acta.bibl.u-szeged.hu/2677/1/historica_071_045-049.pdf) (vlastiti prijevod), 48

³¹Csánki, Dezső. *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában*, III. kötet. (Budapest, Magyar Tudományos Akadémia, 1890.), pristup ostvaren 3.6.2021. (<http://real-eod.mtak.hu/5513/>) (vlastiti prijevod), 361

³² Bösendorfer, *Crtice iz slavonske povijesti...*, 83

³³ Mažuran, *Valpovo: sedam stoljeća znakovite prošlosti*, 16

6. Ladislav Morovički

Bana Ivana Morovičkoga uz suprugu Uršulu naslijedili su sin Ladislav i kći Ana. Ladislav je bio odgajan u viteškom i ratničkom duhu. Kao dječak sudjelovao je u vojnim pohodima. Isticao se odlučnošću, hrabrošću i odanošću kralju. „Prema obiteljskom dogovoru trebao je Ladislav sklopiti brak s Elizabetom, kćerkom kneza Ivana Samberg, pa su u skladu s tim pred Bosanskim kaptolom u Đakovu bile objavljene zaruke.“³⁴ No, Ladislav se oženio Barbarom ugledna, ali nepoznata roda. Razlog prekida zaruka između Ladislava Morovičkoga i Elizabete nije poznat. Ladislav je svojoj bivšoj zaručnici Elizabeti 9. kolovoza 1437. godine za četrnaest tisuća zlatnika ustupio trgovište i kaštel Veliku (Kraljevu) s posjedima.³⁵

Dana 24. travnja 1438. godine Ladislav izdaje građanima i podložnicima Zelenovca tražene povlastice i uspostavu općinske uprave. Zelenovac je bio valpovačko podgrađe. „Drukčije rečeno tim su povlasticama građani Valpova dobili svojevrstan gradski statut pomoću kojega je njihov vlastelin uredio svoje odnose s njima i utvrdio njihova prava i obveze.“³⁶ Ove su povlastice danas jedan vrijedan i unikatan pravni spomenik. Prema povlasticama, stanovnici Zelenovca do kraja su života oslobođeni svih davanja zemljišnom gospodaru. Isto tako, mogu birati suca i dva prisežnika. Nadalje, sudac i dva prisežnika donose presude o sporovima, određuju i ubiru novčane kazne te mogu izreći smrtnu kaznu za teža krivična djela. Od novčanih kazni jednu trećinu dijele prisežnici i sudac, a dvije trećine pripadaju gradskoj općini. U slučaju da osuđeni nije zadovoljan presudom, može se žaliti općinskom vijeću. Gradski kaštelan bio je izvršni organ te je on provodio sve odluke i rješenja suda. Osoba koja je osuđena bilo kojom vrstom kazne mogla se žaliti i tražiti milost zemljišnog gospodara. Stanovnik je mogao raspolagati svojom imovinom kako god je želio. Ako nije imao zakonitog nasljednika, mogao je imovinu oporučno ostaviti bilo kome. U slučaju da netko umre, a da oporuka nije sastavljena, sva imovina pripada zemljišnom gospodaru. Svi su građani u slučaju opasnosti odnosno kada bi čuli uzvike *pomagaj* morali otići pomoći. U slučaju namjernog neodazivanja mogli su biti kažnjeni globom od 60 denara. Iznos globe pripadao je sucu i prisežnicima. Isto tako, u slučaju opasnosti zvonila su crkvena zvana. To je bio dokaz dobre opremljenosti crkve u Valpovu. „Sudeći na temelju same stilizacije povlastica očito da su one bile sastavljene prema odgovarajućem predlošku, čiji se sadržaj prilagođavao veličini,

³⁴ Mažuran, *Valpovo: sedam stoljeća znakovite prošlosti*, 19

³⁵ Isto, 19

³⁶ Isto, 20

važnosti, stupnju razvijenosti i potrebama određenog grada i trgovišta.³⁷ Ovim je povlasticama Valpovo uvršteno u red dobro uređenih trgovišta i gradskih selišta. Dana 13. prosinca 1438. godine kralj Albrecht daje podgrađu Zelenovac povlasticu. Ovom je povlasticom omogućeno održavanje tjednih i godišnjih sajмова. Godišnji sajmovi održavali su se 3. svibnja na dan sv. Križa, 10. kolovoza na dan sv. Lovre i 29. rujna na dan sv. Mihovila. Tjedni su se sajmovi održavali svake srijede.³⁸

Godine 1443. Ladislav postaje ban Mačve. Dana 16. listopada 1444. godine Ladislav odlazi u Budim. Ondje je pred palatinom Lovrom od Egervara izjavio kako je sa sinovima Lovre Pakračkog, Dominikom i Mihaelom, sklopio sporazum o trajnoj zamjeni posjeda koji su se nalazili na prostoru Osuvačkog okružja. Do početka prosinca bio je izvršen proces uvoda u posjed: „Uvodom u posjed bilo je obuhvaćeno 57 naselja i dobara, kako dijelom u Križevačkoj tako i u Baranjskoj i Vukovskoj županiji.“³⁹ Kao svjedoci uvoda u posjed bili su Emerik iz Šaga, Franjo, Juraj, Ladislav, Stjepan i Lovro iz Motičine, Albert iz Sv. Martina te barun Ivan Korog. Neki od posjeda u koje je uveden Ladislav su Veliškovci (Vellikowcz), Čamagajevci (Chomagaycz), Ivanovci (Jaan), Petrijevc (Petrowsolcz), Stug (Strawsancz), Jagnjedik (Leghnye) i brojni drugi. Uz pravo na posjede stekao je Ladislav i pravo patronata nad samostanom i crkvama u Sv. Jurju. „Pripajanjem tih dobara i naselja već postojećem vlastelinstvu Valpovo koje se prostiralo s obje strane Drave, postala je obitelj Ladislava Morovića vlasnik prvog veleposjeda, jednog od najvećih na prostoru ondašnje Slavonije.“⁴⁰

Valpovo je bilo stalno boravište obitelji Morovički. Odande je Ladislav sudjelovao u javnom i političkom životu. U tvrđavi Valpovo uz članove obitelji boravili su i brojni službenici, manja tvrđavska posada, na čijem se čelu nalazio kaštelan, te notar Matija.

Posjed Gyula nalazio se na području županije Békes. Gyula se u drugoj polovici 15. stoljeća smatra centrom županije Békes. „Vladale su dvije velike obitelji: sinovi Abrahama Gerla i Morovički.“⁴¹ Posjed je u njihovom vlasništvu sve do njihovog izumiranja 1476. godine. Tada prelazi u ruke kralja Matije Korvina. „Četvrta obitelj županije Valkó, gnijezdo slavnih Morovičkih: Morović, u današnjoj Srijemskoj županiji, nedaleko od Save. Obliznji dvorac i grad Racsna na obali Save također su bili njihovi, 1445. godine 7, a 1477. godine ili s

³⁷ Mažuran, *Valpovo: sedam stoljeća znakovite prošlosti*, 21

³⁸ Isto, 21 – 22

³⁹ Isto, 22

⁴⁰ Isto, 23

⁴¹ Csánki, Dezső. *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában*, I. kötet. (Budapest, Magyar Tudományos Akadémia, 1890.) pristup ostvaren: 2.6.2021. (<http://real-eod.mtak.hu/5513/>) (vlastiti prijevod), 266

20 mjesta ili pustarama s obje strane Save. Morovički su također imali dio u posjedu Alšan, ali su imali i još jedno prestižno imanje na obali Dunava na području današnjeg Šarengrada: dvorac i grad Atya, kojemu je 1481. godine, kada su ga dobili Gerebi, pripadalo 24 sela.⁴² Bansku je dužnost dijelio s erdeljskim vojvodom Nikolom Iločkim kojega je 19. prosinca 1445. godine optužio pred Bosanskim kaptolom. Optužio ga je zbog toga što je Nikola Iločki krajem srpnja nasilno zaposjeo posjede koji su pripadali obitelji Morovički. Ti su se posjedi nalazili u Vukovskoj i Srijemskoj županiji. Nije poznato kako je taj spor riješen.⁴³ „1446. Ispred kamenog kaptola, *"nobile Philipus de Bodon"* prosvjeduje u ime Ladislava Morovičkog i njegove djece protiv činjenice da je Ana Morovički (sestra L. M.) supruga Csáki Ferenc (veliki župan Bihara) da se uvede u pola posjeda Morovičkih (ne spominju se poimence).“⁴⁴ 1446. godine Ladislav zamjenjuje s kaptolom Eger posjede Újfalu, Monor i Zsiger, koji su se nalazili na području županije Pešta, za posjede Fejérem, Vesze i Piski, koji su se nalazili u županiji Békes.⁴⁵

U braku s Barbarom imao je dva sina, Ludovika i Matijaša. Ladislav Morovički iznenada umire sredinom 1447. godine, a uzrok njegove smrti ostao je nepoznat.

⁴² Csánki, Dezső. *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában*, II. kötet. (Budapest, Magyar Tudományos Akadémia, 1890.), pristup ostvaren: 5.6.2021. (<http://real-eod.mtak.hu/5513/>) (vlastiti prijevod), 229

⁴³ Mažuran, Valpovo: *sedam stoljeća znakovite prošlosti*, 23

⁴⁴ *A Bács – Bodrogh vármegyei történelmi társulat évkönyve, XII. évfolyam*. I. füzet, (Zombor, Bittermann Nándor és fia könyv. és könyomdájából, 1896.), pristup ostvaren: 4.6.2021.

(http://real-j.mtak.hu/9432/1/MTA_BacsBodrogVmTortTarEvkonyve_1896.pdf) (vlastiti prijevod), 48

⁴⁵ Rokay, *Maróti János Szeged környéki birtokai*, 48

7. Uršula i Barbara Morovički

Uršula Morovički bila je stvarna nositeljica vlasti na golemom imanju koje je preuzela, uz Barbaru Morovički, nakon smrti svoga sina i Barbarina supruga Ladislava Morovičkog. Zbog svog životnog iskustva uspješno je upravljala poslovima vlastelinstva te je gorljivo branila interese svoje obitelji. Uršula je nastavila sa širenjem posjeda Valpovo koji je širila na lijevoj obali Drave u Baranji. „Dostojanstvenim držanjem i ophođenjem u društvu, Uršula se nije plašila sukoba s moćnim velikašima i nije zazirala od sporova s njima kada je u pitanju bila obrana prava svoje obudovjele snahe i unučadi. Napredak i opće dobro obitelji, te briga o vlastelinstvu bili su, i uvijek ostali, za nju na prvom mjestu.“⁴⁶

Dana 12. kolovoza 1447. godine četiri roda podložnika križevačke tvrđave izjavljuju pred Urlichom Celjskim, slavonskim banom, da su podmirili svoje novčane obveze prema Ladislavu Morovičkom. To su izjavili na temelju toga što je Uršula skupljala novac za otkup svoga supruga bana Ivana iz turskog zarobljeništva 1415. odnosno 1419. godine. Dana 25. studenog 1447. godine pred Kaptolom u Aradu vođen je spor oko šume i zemljišta koji su se nalazili u blizini rijeke Fehér Körös (Bijela Karašica) na području Zarándske županije. Dana 16. listopada 1448. godine Uršula i Barbara Morovički pred Bačkim kaptolom sklapaju ugovor s Nikolom Iločkim. To čine zbog zabrinutosti oko budućnosti svoje djece i unučadi. Ugovor koji su sklopile bio je o vjeridbi Ludovika Morovičkog s Katarinom, jedinicom Nikole Iločkog: „Kao potvrdu i zalog ugovoru dobio je Nikola Iločki prihode kaštela i trgovišta Međurić (Megeriche) s okolnim posjedima od sklapanja braka, koje potom mora vratiti u roku od 25 dana. U slučaju da netko umre sporazum se raskida, a Nikola Iločki u predviđenom roku vraća kaštel i trgovište Međurić s okolnim posjedima obitelji Morović.“⁴⁷

Dana 25. ožujka 1449. godine posredstvom svog opunomoćenika Sigismunda iz Bolmana Uršula i Barbara pokreću spor s Ladislavom Szilágyem od Horogzéga. Spor je pokrenut u Budimu pred palatinom Ladislavom Gorjanskim. Do pokretanja spora došlo je zbog prisvajanja Surduka i Surčina te nekog ribnjaka na području Srijemske županije. Uršula i Barbara nasilno su prisvojile neko zemljište u Baranji. Prisvojile su ga tako što su svog kaštelana Nikolu iz Bolmana poslale na posjed Lak i na taj su ga način uključile u posjed Veka koji se nalazio u blizini Popovca (Ban). Optužio ih je Ladislav Tötös iz Batmonostrá. Nalog za

⁴⁶ Mažuran, *Valpovo: sedam stoljeća znakovite prošlosti*, 24

⁴⁷ Isto, 25

provođenje istrage poslan je Pečuškom kaptolu koji ih je 5. ožujka 1450. izvijestio da će se 24. travnja, to jest osmi dan nakon sv. Jurja, održati sudsko ročište. Dvadesetak dana nakon ročišta, Uršula i Barbara odlaze s djecom Matijašom i Ludovikom u Osijek. Ondje je Uršula zatražila od Nikole Iločkog i Ivana Koroda da ih se uvede u posjed dobara koja su uzeta u zakup na području Vukovske županije. Dana 13. travnja 1450. godine Uršula je uvedena u zatraženi posjed. Uveo ju je Bosanski kaptol u Đakovu.⁴⁸

Godine 1451. Uršula i Barbara dolaze u sukob s Ladislavom Szilágyjem. Do sukoba je došlo zbog toga što su Uršula i Barbara optužile Ladislava i njegova brata Mihaela da su opustošili Surduk i ribnjak u Srijemu koji su bili u posjedu obitelji Morovički. Šteta koja je načinjena bila je veća od dvije stotine zlatnika. Kako bi dokazali svoju nevinost, morali su izaći na dvoboj. Dana 29. svibnja bio je dan dvoboja koji se održavao u Osijeku. Obje su se strane trebale boriti na konjima i u punoj ratnoj spremi. Ako jedna strana ne izađe na dvoboj u dogovorenom vremenu, sjaše s konja ili se odbije boriti, onda je ta strana izgubila spor. Kako je prošao spor između Uršule Morovički i Ladislava Szilágyja nepoznato je. Uršula je bila u boljem položaju zato što se mogla pouzdati u vješte ratnike i suborce supruga Ivana i sina Ladislava. Iz nekih drugih zapisa doznaje se kako je spor riješen nagodbom. To se doznaje zbog toga što su nakon spora Morovički i Szilágyi stupili u rodbinske veze.⁴⁹

U ljeto 1453. godine Uršula i Barbara odlaze kod biskupa Andrije u Pečuh. Od biskupa su zatražile da dvorski kapelan, umjesto valpovačkog župnika, obavlja vjerske obrede i podjelu posljednjeg pomazanja unutar tvrđave i dvora u Valpovu. „Kao razlog tome navele su da se tvrđava i dvor nalaze nešto podalje od naselja i župne crkve u Valpovu posvećene sv. Mariji Magdaleni. Zbog nemirnih vremena i nesigurna kretanja tvrđavska se vrata drže strogo zatvorenima, a u noćno doba nipošto se i ne otvaraju.“⁵⁰ Dana 29. lipnja 1453. godine biskup Andrija izdaje povlasticu kojom sve vjerske obrede, osim krštenja, u kapelici unutar tvrđave obavlja dvorski kapelan. Ova se povlastica odnosila na obitelj Morovički i njezine nasljednike.

Nekoliko dana nakon izdavanja povlastice umire Uršula Morovički te je sahranjena kraj supruga Ivana u dvorskoj kapelici. Nedugo nakon smrti Uršule umire i Barbara Morovički te je i ona sahranjena u dvorskoj kapelici. Iza sebe je ostavila sinove Ludovika i Matijaša koji su se sami morali nositi s brojnim političkim odlukama i njihovim posljedicama.⁵¹

⁴⁸ Mažuran, *Valpovo: sedam stoljeća znakovite prošlosti*, 25

⁴⁹ Isto, 25

⁵⁰ Isto, 26

⁵¹ Isto, 26

8. Ludovik i Matijaš Morovički

Ludovik i Matijaš Morovički nakon smrti bake Uršule i majke Barbare preuzimaju upravu nad valpovačkim vlastelinstvom i svim ostalim posjedima. Godine 1457. u njihovim se rukama nalaze Zagajci te grad i kaštel Motičina: „Zaknycza possessio 1457. Čini se, da je bio posjed Morovića. Ležao je sjeverozapadno Zagajcima.“⁵² Dana 16. siječnja 1461. godine Ludovik se sastao s Ladislavom Tötösom iz Batmonostra i s okolnim velikašima u Suzi koja se nalazi u Baranji. Ondje su uložili prigovor kralju Matiji zbog uvođenja novog poreza na području Bodroške i Bačke županije. Velikaši smatraju da će taj porez izazvati velike nemire. Iz ovoga je podatka vidljivo da je Ludoviku pripalo prvenstva, a ne njegovom bratu Matijašu.⁵³

Početak travnja 1462. godine do kralja Matije dolazi pritužba na braću Morovički. Ludovik i Matej Morovički imali su 1462. nekakav spor s Gorjanskima zbog posjeda Palkonje na drugoj strani Drave, koji su bespovratno i nasilno zaposjeli valpovački kaštelan i drugi familijari Morovičkih zajedno s nekim seljacima s vlastelinstva Aszuág.⁵⁴ Dana 6. travnja kralj je poslao nalog opatiji u Pécsváradu da istraži navode iz tužbe. Dana 25. svibnja opatija šalje izvještaj kralju te mu potvrđuje istinitost navoda u tužbi. Nije poznato kako je završio taj spor, no pretpostavlja se da je završio nagodbom ili darivanjem.⁵⁵

Ludovik i Matijaš isto su kao i njihovi prethodnici nastojali proširiti svoje posjede. Dana 26. ožujka 1463. godine njihov je zastupnik Adam Serecsen pred dvorskim sucem Ladislavom Paloczem iznio kako braća uživaju sva dobra s posjeda Gunja, Alsan i Zelna. Navedeni posjedi pripadaju Franji i Petru Talovcu. Godine 1464. se pred palatinom Mihaelom de Guth raspravljalo o imovinskim i posjedničkim pravima na posjedima Gunja, Alsan i Zelna, kojima su još dodani i posjedi Varalya (Podgrađe), Zenthillye (Ilača) i Athak (Otok). Dogovoreno je da je jedna trećina u rukama Morovičkih, a da za druge dvije trećine isplate šest stotina zlatnika braći Talovac te će onda i preostale dvije trećine preći u njihove ruke. Nakon tog dogovora

⁵² Bösendorfer, *Crtice iz slavonske povijesti...*, 119

⁵³ Mažuran, *Valpovo: sedam stoljeća znakovite prošlosti*, 27

⁵⁴ Andrić, Stanko. *Srednjovjekovna crkva sv. Mihaela u Donjem Miholjcu*. (Slavonija, Baranja i Srijem : vrela europske civilizacije : Galerija Klovićevi dvori, Zagreb, 27. travnja - 2. kolovoza 2009. Knj. 1. / urednice Vesna Kusin, Branka Šulc. Zagreb : Ministarstvo kulture Republike Hrvatske : Galerija Klovićevi dvori, 2009.), 25

⁵⁵ Mažuran, *Valpovo: sedam stoljeća znakovite prošlosti*, 27

Ludoviku se gubi trag. Smatra se da je umro najkasnije do 1468. godine s jedva navršenih 25 godina života. Uzrok je smrti nepoznat.⁵⁶

Nakon Ludovikove smrti valpovačkim vlastelinstvom i brojnim posjedima upravlja Matijaš Morovički. Oženio se Margaretom koja je bila kći Osvalda Szilágyija od Horogszéga. Ovim su brakom Morovički bili u srodstvu s kraljem zbog toga što je Osvald bio brat Elizabete Szilágyi koja je bila majka kralja Matije Korvina. Nakon što je počeo sam upravljati valpovačkim vlastelinstvom, od crkvenih je vlasti zatražio savjet oko načina postupanja sakupljača crkvene desetine na području njegovih posjeda u Srijemu oko rijeke Save. Na tom su se području počeli naseljavati pravoslavni Srbi koji su bježali od Osmanlija. Zaključili su da im treba dati neke olakšice „(...) pa je 9. listopada 1466. godine pečuški biskup Ivan izdao u Budimu uputu tadašnjim i budućim sakupljačima crkvene desetine da na posjedima Matijaša Morovića u Vukovskoj županiji od spomenutih doseljenika naplate prve godine desetinu od dima, odnosno kuće od 6 solida, druge godine 8 solida, a treće puni iznos desetine od 12 solida.“⁵⁷

Matijaš Morovički bio je istaknuti velikaš u vrijeme vladavine Matije Korvina. Od 1467. do 1469. godine bio je predstojnik kraljevske konjušnice. Matijaš je isto kao i njegov otac Ladislav bio ban Mačve. Početkom 1470. godine postaje ban Mačve. O tome svjedoči isprava Bosanskog kaptola u Đakovu izdana 26. srpnja 1470. godine. U ispravi piše da Matijaš prosvjeduje protiv davanja u zakup posjeda Kysfalud (Mala Vas) Ladislavu iz Berkasova. Posjed Kysfalud nalazio se u Vukovskoj županiji.⁵⁸

Matijaš Morovički i Margareta u braku nisu imali djece ili su im sva djeca umrla. Mислеći da neće dugo živjeti, odlazi u Budim gdje kralju Matiji govori kako želi dio posjeda prenijeti na suprugu Margaretu. Dana 8. prosinca 1470. godine kralj Matija odobrava izneseni zahtjev Matijaša Morovičkoga. Na Margaretu Szilágyi preneseno je trgovište, tvrđava i dvor Valpovo. Također su na Margaretu preneseni posjedi Kwnfalua (Kunišinci), Bezther (Bistrinci), Chuza (Suza), Bodola (Podolje), Zepse (Kotlina), trgovišta Zenthgyewrgh (Sv. Juraj) i Zenthmihal (Donji Miholjac), Kaproncza (Koprivnica), Wylizkowcz (Veliškovci), kaštel Athya (Voćin, Šarengard) i brojni drugi posjedi. Posjedi koji su preneseni na Margaretu bili su razasuti diljem Baranjske i Vukovske županije te Osuvačkog okružja. Margareta Morovički nije odmah uvedena u posjed te je zatražila palatina Michaela Orszaga da provede taj postupak. Dana 19.

⁵⁶ Mažuran, *Valpovo: sedam stoljeća znakovite prošlosti*, 27 – 28

⁵⁷ Isto, 28

⁵⁸ Isto, 28

prosina 1471. godine palatin Michael Orszag šalje zamolbu opatiji u Pécsváradu da se Margaretu Morovički uvede u posjed. Nedugo nakon toga opatija u Pécsváradu posredstvom je svećenika Bartola i nazočnih svjedoka uvela Margaretu Morovički u posjed. Dana 18. siječnja 1480. palatin Michael de Orszag obavješten je o provedbi postupka.⁵⁹

Smatra se da je Matijaš Morović za vrijeme svoga banovanja sudjelovao u brojnim pohodima protiv Turaka na strani kralja Matije. Razlog je taj što je banovina, čiji je bio ban, neposredno graničila s Osmanlijama.

Ban Matijaš do kraja je svoga života obnašao bansku dužnost. Iznenada umire sredinom 1476. godine s oko trideset godina života. Sahranjen je u dvorskoj kapelici u Valpovu kao i ostali članovi njegove obitelji. Smrću bana Matijaša izumire rod Morovića: „Kao dokaz tome svjedoči darovnica kralja Matije od 10. travnja 1476. kojom daje hrvatsko-dalmatinsko-slavonskom banu Ladislavu od Egervara Veliku (Kraljevu) s okolnim posjedima, koji su nekada pripadali Matijašu Moroviću.“⁶⁰

⁵⁹ Mažuran, *Valpovo: sedam stoljeća znakovite prošlosti*, 28 – 29

⁶⁰ Isto, 30

9. Margareta Morovički r. Szilágyi

Nakon smrti svoga supruga Matijaša, Margareta u proljeće 1479. godine odlazi u Đakovo. Ondje je pred Bosanskim kaptolom izjavila da daruje tvrđavskoj kapelici sve prihode od skele preko Drave koja se nalazila na posjedu Opatovac (Appathy). Također je darovala i dva kmetska selišta koja su se nalazila na posjedu Križevci (Keresthwr) te obradivo zemljište smješteno na posjedu Šušnjevac (Swsnyancz). Uz to je darovala i dva vinograda, Soos i Keedues, koja su se nalazila na posjedu Pali i Week u Baranji te je darovala mlin koji se nalazio na rijeci Karašici u blizini Bockovca. „Iskazujući i na taj način svoju vjeru i pobožnost, svrha Margaretina darovanja bila je da se iz prihoda rečenih posjeda osigura uzdržavanje kapelana i triju svećenika koji će od tada pa ubuduće svakoga dana u dvorskoj i tvrđavskoj kapelici obavljati službu Božju u čast Blažene Djevice Marije, a u vrijeme vjerskih svetkovina poput Svih svetih, Božića, Nove godine, Uskrsa, Tijelova i drugih držati pjevane mise u jutarnjim i večernjim satima.“⁶¹ Dana 14. travnja 1479. godine Bosanski kaptol u Đakovu izdaje svečanu ispravu. Visećim je pečatom potvrđena pravna valjanost sadržaja isprave.⁶²

Godine 1480. Margareta odlazi u Pečuh. Ondje je od biskupa Sigismunda zatražila potvrdu kojom bi obnovila povlastice dvorske i tvrđavske kapelice iz 1453. godine. Dana 26. travnja iste te godine biskup Sigismund obnovio je povlastice iz 1453. godine.⁶³

Dana 10. svibnja 1481. godine kralj Matija Korvin izdaje darovnicu kojom vlasnicima Šarengrada i svih pripadajućih dobara postaju braća Ladislav, Petar i Matija Geréb od Vingárta. Dana 20. svibnja iste te godine kralj izdaje ispravu kojom svi posjedi koji pripadaju kaštelima Šarengrad i Valpovo te dobra na području Vukovske i Baranjske županije, koja su pripadala Margareti Morovički, pripadaju braći Geréb. Do 1503. godine obitelj Geréb izumire. Neki njihovi posjedi ponovno su vraćeni u vlasništvo Margarete Morovički. Dana 18. siječnja 1504. godine Margareta odlazi u Stolni Biograd u kaptol gdje određuje djecu svoje sestrične Apolonije Rozgonyi kao nasljednike svojih posjeda: „Njima i njihovim potomcima ostavlja dvije skupine posjeda: prvo, tvrđu i trgovište Valpovo s okolnim posjedima, koji uključuje nekoliko trgovišta i posjeda „u distriktu Asszuágy (Osuvak) u Kraljevini Slavoniji“; drugo, trgovište i tvrđu Šarengrad (Athy) s prijevoznom daćom na Dunavu, predijem zvanim Szabadság (*Sloboština) i posjedima Babafalva (danas Bapska), Hosszú-Lovászi (danas

⁶¹ Mažuran, *Valpovo: sedam stoljeća znakovite prošlosti*, 31

⁶² Isto, 30 - 31

⁶³ Isto, 31

Lovas), Kardos (danas Kordoš), BÉlvölgy ('nutarnji dol', a po Bösendorferu *Bijeli Dol), Örvényes (od mađ. örvény 'vrtlog, vir') i napokon Nemčin."⁶⁴ Također im je ostavila i kamenu kuću u Budimu koja se nalazila u ulici Svih Svetih (Mindszentutca). Posjede Peterd i Sarkfalva te njihovu brodarinu Margareta je zadržala za sebe.⁶⁵

Godine 1504. umire Margareta Morovički. Sahranjena je u dvorskoj kapelici, isto kao i ostali članovi obitelji Morovički. Njezini rođaci nisu marili za njezinu ostavštinu. Već 1505. godine tvrđave Šarengrad i Valpovo te posjedi koji im pripadaju prelaze u ruke Nikoli de Csáku koji ih potom daruje palatinu Emeriku Perényiju.⁶⁶

⁶⁴ Andrić, *Srednjovjekovni Šarengrad i njegovi gospodari*, 59

⁶⁵ Isto, 59

⁶⁶ Isto, 59

10. Tvrđava i dvorska kapelica u Valpovu

Tvrđava u Valpovu bila je veoma velika, imala je jake zidove te je imala obrambenu kulu. Unutar tvrđave nalaze se obiteljski dvor i dvorska kapelica: „(...) dvor, koji je bio objekt većih dimenzija na tri kata s visokim tornjem i velikim podrumom.“⁶⁷ U ono vrijeme za onaj način ratovanja tvrđava je bila gotovo neosvojiva. Tvrđava je bila najveća na prostoru cijele Hrvatske. Pokazivala je moć i veličinu svoga graditelja. Njezin je graditelj bio Ivan Morovički. „Izgradnja tvrđave i dvora potakli su, međutim, doseljavanje i preseljavanje stanovništva na prostor bliži tvrđavi. ubrzavajući tako opći razvoj Valpova koje postaje vlastelinsko, gradsko, prometno i poslovno središte svoje šire okolice.“⁶⁸ O početku i završetku gradnje nema podataka, no pretpostavlja se da su tvrđava i dvor izgrađeni za vrijeme života Ivana Morovičkoga. Izgrađeni su dalje od naselja, ali su koristili ime naselja Valpovo: „Kada je knez Ivan Morović podigao spomenutu tvrđavu 1410. godine počeli su se žitelji iz Starog Valpova naseljavati oko nje pa je tako nastalo novo Valpovo, kao naseobina s gradom u sredini. Tako je tvrđava pružala zaštitu stanovništvu od neprijatelja, a sigurnost gospodaru utvrde.“⁶⁹ Tvrđava i dvor Valpovo bili su okruženi jarkom u kojemu je bilo vode te se u tvrđavu ulazilo pomoću pokretnog mosta. Tvrđava i dvor bili su u obliku nepravilnog izduženog trokuta. Imali su visoku kulu koja se nalazila sa sjeverne strane i bila je dio vanjskih zidova. Unutar zidova nalazilo se dvorište. „U sredini kupule prvoga sprata nalazi se grb navodno Morovički, ovijen zmajem, jer je Morovički bio vitez zmajskog reda.“⁷⁰ To znači da je Ivan Morovički bio član viteškoga reda zmaja kojega je osnovao kralj Sigismund.⁷¹

Dvorska kapelica, koja se nalazila unutra tvrđave Valpovo, posvećena je sv. Ladislavu kralju. Dao ju je izgraditi Ladislav Morovički. Smatra se da je sagrađena oko 1438. godine kada je Ladislav dao povlastice trgovištu Zelenovac. Kapelica je služila za vjerske obrede, ali je također bila i obiteljska grobnica. U njoj se nalaze posmrtni ostaci bana Ivana Morovičkog i ostalih članova obitelji Morovički.⁷²

⁶⁷ Marković, Mirko. *Slavonija: povijest naselja i podrijetlo stanovništva*. (Zagreb: Golden marketing, 2002.), 199

⁶⁸ Mažuran, *Valpovo: sedam stoljeća znakovite prošlosti*, 19

⁶⁹ Milošević, Dragan. *Valpovo: povijest Valpova, župe i Valpovštine*. (https://www.zupavalpovo.com/dokumenti/Valpovo-povijest_DM.pdf), 21

⁷⁰ Szabo, Gyuro. *Srednjovječni gradovi u Hrvatskoj i Slavoniji*. (Zagreb: Matica Hrvatska, 1920.), 138

⁷¹ Mažuran, *Valpovo: sedam stoljeća znakovite prošlosti*, 19

⁷² Isto, 19

Zaključak

Obitelj Morovički je bila jedna od značajnijih ugarskih plemićkih rodova u 15. stoljeću. Članovi obitelji Morovički isticali su se u borbama protiv Osmanlija i uvijek su bili odani kralju. Većina članova obitelji Morovički nosili su titulu bana Mačve. Koliko je Ivan Morovički bio odan kralju Sigismundu vidimo i po tome što ga je kralj uvrstio u viteški red zmaja. Ivan Morovički dao je izgraditi tvrđavu i dvor. Ivan Morovički kao odan velikaš svome kralju je sudjelovao i u borbama protiv Hrvoja Vukčića Hrvatinića, koji je u pomoć pozvao Osmanlije. Ivan pada u zarobljeništvo. Njegova supruga Uršula je skupila otkupninu za njega. Na tom se primjeru mogla vidjeti snaga i financijska moć obitelji. Morovički su i dalje nakon toga povećala svoje prihode. Ivan Morovički umire 1431. godine kao najistaknutiji predstavnik obitelji. Građani Valpova su u vrijeme Ladislava Morovičkog dobili svojevrsan gradski statut. Time se može reći da je grad Valpovo dobilo povlastice i da su tako utvrđena prava i obaveze građana Valpova. U Valpovu je u vrijeme Ladislava Morovičkog izgrađena dvorska kapelica. Iako se o Uršuli Morovički malo zna, ona je bila jedna od najznačajnijih ženskih osoba u hrvatskoj povijesti u 15. stoljeću. Nakon smrti svoga supruga Ivana, sama je upravljala valpovačkim vlastelinstvom i ostalim posjedima. Matijaš Morović je također nastavio tradiciju borbe protiv Osmanlija. Razlog za njegove borbe sa Osmanlijama jest taj što je njegova banovina bila granično područje. Smrću Matijaša Morovičkog izumire muška linija obitelji. Margarete Morovički ostala je posljednja vlasnica imanja velikaške obitelji. Njezinom smrću je završeno uzbudljivo i veoma važno razdoblje bogate prošlosti Valpova i njegove okolice.

Literatura

1. *A Bács – Bodrogh vármegyei történelmi társulat évkönyve, XII. évfolyam. I. füzet*, Zombor, Bittermann Nándor és fia könyv. és könyvmdájából, 1896., pristup ostvaren: 4.6.2021.,
http://real-j.mtak.hu/9432/1/MTA_BacsBodrogVmTortTarEvkonyve_1896.pdf
2. Andrić, Stanko. *Srednjovjekovna crkva sv. Mihaela u Donjem Miholjcu*. Slavonsija, Baranja i Srijem: vrela europske civilizacije: Galerija Klovićevi dvori, Zagreb, 27. travnja - 2. kolovoza 2009. Knj. 1. / urednice Vesna Kusin, Branka Šulc. Zagreb: Ministarstvo kulture Republike Hrvatske: Galerija Klovićevi dvori, 2009.
3. Bösendorfer, Josip. *Crtice iz slavonske povijesti...* Vinkovci: Slavonska naklada „PRIVLAČICA“, 1994.
4. Csánki, Dezső. *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában*, I. kötet. Budapest: Magyar Tudományos Akadémia, 1890. pristup ostvaren: 2.6.2021.,
<http://real-eod.mtak.hu/5513/>
5. Csánki, Dezső. *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában*, II. kötet. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia, 1890., pristup ostvaren: 5.6.2021.,
<http://real-eod.mtak.hu/5513/>
6. Csánki, Dezső. *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában*, III. kötet. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia, 1890., pristup ostvaren 3.6.2021.,
<http://real-eod.mtak.hu/5513/>
7. Karácsonyi, János. *Karácsonyi János tanulmányai Gyula történetéből – Gyulai füzetek 1.* Gyula: Békés Megyei Levéltár, 1990., pristup ostvaren: 29.5.2021.,
https://library.hungaricana.hu/hu/view/BEKM_Gyf_01_karacsonyi_janos/?pg=0&layout=s
8. Klaić, Vjekoslav. *Povijest Hrvata: od najstarijih vremena do svršetka XIX. stoljeća* 2.sv. 1. dio. Zagreb: tisk i naklada knjižare Lav Hartmana, 1900.
9. Klaić, Vjekoslav. *Povijest Hrvata: od najstarijih vremena do svršetka XIX. stoljeća* 2.sv. 2. dio. Zagreb: tisk i naklada knjižare Lav Hartmana, 1900.
10. Klaić, Vjekoslav. *Povijest Hrvata*. Knjiga 2. Zagreb: Nakladni zavod MH, 1974.
11. Klaić, Vjekoslav. *Povijest Hrvata*. Knjiga 3. Zagreb: Nakladni zavod MH, 1974.
12. Klaić, Vjekoslav. *Slavonske povijesne teme*. Vinkovci: slavonska naklada „PRIVLAČICA“, 1994.

13. Karbić, Marija. *Gospodari Donjeg Miholjca tijekom Srednjeg vijeka. // Donji Miholjac od XI. do XX. stoljeća: zbornik Znanstvenog kolokvija "Donji Miholjac 1057.-2007."* (održanog 14. rujna 2007.), uredio Stanko Andrić. Slavonski Brod: Hrvatski institut za povijest, Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, 2010.
14. Marković, Mirko. *Slavonija: povijest naselja i podrijetlo stanovništva.* Zagreb: Golden marketing, 2002.
15. Mažuran, Ive. *Valpovo: sedam stoljeća znakovite prošlosti.* Valpovo: Poglavarstvo grada Valpova : Matica hrvatska, Ogranak; Osijek: Grafika, 2004.
16. Mažuran, Ive. *Povijest Hrvatske od 15. do 18. stoljeća,* Golden marketing, Zagreb, 1998.
17. Mimica, Bože. *Slavonija: od antike do kraja XX. stoljeća.* Zagreb: V.B.Z., 2009.
18. Szabo, Gyuro. *Srednjovječni gradovi u Hrvatskoj i Slavoniji.* Zagreb: Matica Hrvatska, 1920.
19. *Vrijeme sazrijevanja, vrijeme razaranja: hrvatske zemlje u kasnome srednjem vijeku / urednica sveska Marija Karbić.* Zagreb : Matica hrvatska, 2019.

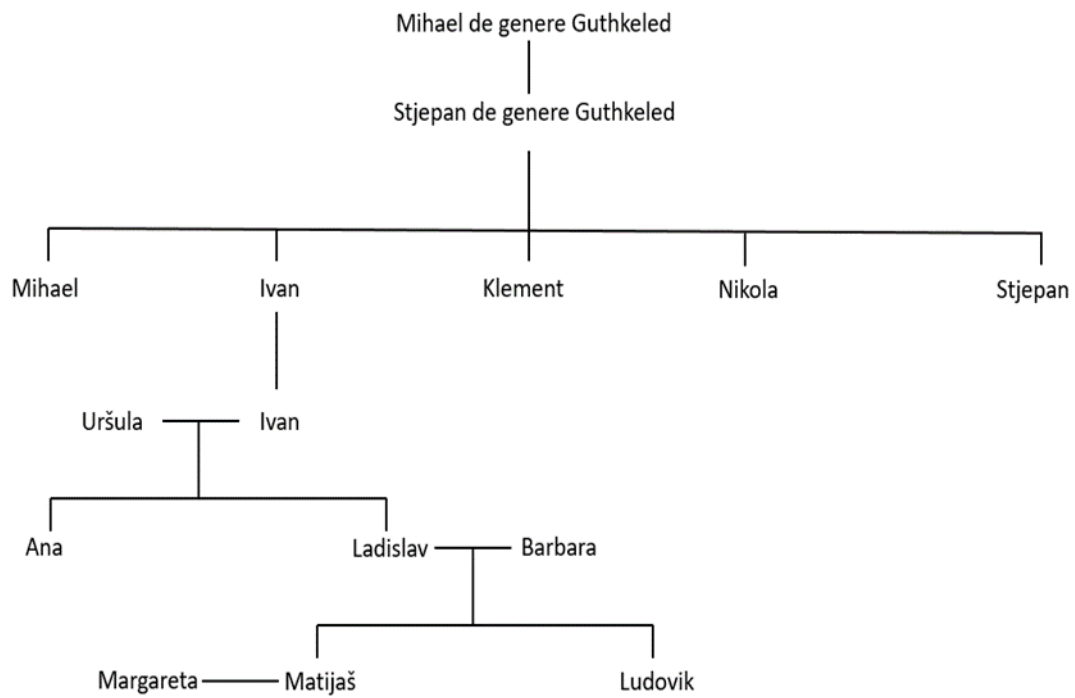
Mrežni izvori:

1. Andrić, Stanko. *Srednjovjekovni Šarengrad i njegovi gospodari // Povijesni prilozi,* Vol. 21 No. 23, 2002., pristup ostvaren: 29.5.2021., <https://hrcak.srce.hr/28655>
2. Karbić, Marija. *Morovički (Maróti) iz plemićkog roda Gut-Keled // Godišnjak Njemačke narodnosne zajednice...*, Vol.15 No.1, 2008., pristup ostvaren: 20.4.2021., <http://hrcak.srce.hr/37601>
3. Milošević, Dragan. *Valpovo: povijest Valpova, župe i Valpovštine.*, pristup ostvaren: 30.5.2021., https://www.zupavalpovo.com/dokumenti/Valpovo-povijest_DM.pdf
4. „Morovički“, *Hrvatska enciklopedija (on-line)*, Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“, pristup ostvaren 5.5.2021., <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=41995>
5. Rokay, Péter. *Maróti János Szeged környéki birtokai*, pristup ostvaren 1.6.2021. http://acta.bibl.u-szeged.hu/2677/1/historica_071_045-049.pdf

Enciklopedije:

1. *Morovički*. // Hrvatska enciklopedija. 7 : Mal - Nj. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2005.

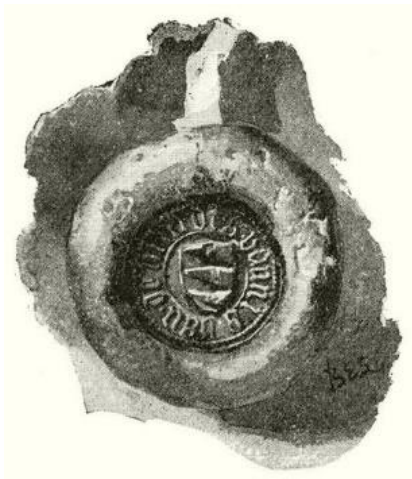
Prilozi

Slika 1. Obiteljsko stablo obitelji Morovički

Slika 2. Grb obitelji Morovički

Slika 3. Pečat bana Ivana Morovičkog

Slika 4. Tvrđava Valpovo

Slika 5. Ostatci tvrđave i kule Valpovo

Slika 6. Grb viteškog reda zmaja koji se nalazi u zidu kule

Popis priloga

Slika 1. Obiteljsko stablo obitelji Morovički

Izrađeno na temelju Mažuran, Ive. *Valpovo: sedam stoljeća znakovite prošlosti*. (Valpovo: Poglavarstvo grada Valpova: Matica hrvatska, Ogranak; Osijek: Grafika, 2004.), 11 – 31; Karbić, Marija. *Morovički (Maróti) iz plemićkog roda Gut-Keled* (Godišnjak Njemačke narodnosne zajednice..., Vol.15 No.1, 2008., pristup ostvaren: 20.4.2021., <http://hrcak.srce.hr/37601>), 13 – 22

Slika 2. Grb obitelji Morovički

Mažuran, Ive. *Valpovo: sedam stoljeća znakovite prošlosti*. (Valpovo: Poglavarstvo grada Valpova: Matica hrvatska, Ogranak; Osijek: Grafika, 2004.), 12

Slika 3. Pečat ban Ivana Morovičkog

(https://hu.wikibooks.org/wiki/Fájl:Maróti_János_macsó_i_bán_pecsétje.jpg)

Slika 4. Tvrđava Valpovo

(<http://arhinet.arhiv.hr/DigitalniArhiv/GrafikeHrvatskihMjesta/Valpovo1.htm>)

Slika 5. Ostatci tvrđave i kule Valpovo

(<https://hr.wikipedia.org/wiki/Valpovo>)

Slika 6. Grb viteškog reda zmaja koji se nalazi u zidu kule

Mažuran, Ive. *Valpovo: sedam stoljeća znakovite prošlosti*. (Valpovo: Poglavarstvo grada Valpova: Matica hrvatska, Ogranak; Osijek: Grafika, 2004.), 18